

Om romansviter och deras översättning och numrering som westernpocket

ANDERS N. NILSSON

Populärlitteraturen kännetecknas bland annat av en stor andel romansviter, innehållande texter av samma författare med återkommande karaktärer. Vidare kan dessa bokserier vara mycket omfattande med flera hundra titlar och det är inte ovanligt att de utgetts under ett "house name" bakom vilket döljer sig flera olika författare. Översättning av romanserier aktualiserar två ofta förbisedda karakteristika, relaterade till urval av titlar och behandling av deras inbördes ordning, vilka båda här kvantifieras med hjälp av särskilda index. Vidare finns det även skäl att studera hur titlar från samma romanserie grupperas utgivningsmässigt, dvs. om de marknadsförs som egen numrerad bokserie, underserie, eller till synes fristående. Av de 589 engelskspråkiga romansviter inom västerngenren som identifierats finns ett 80-tal representerade i svensk översättning. Av dessa analyseras 38 serier i detalj avseende urval och inbördes ordning. Variationen konstateras vara stor. Medan utgivningen i Sverige upphörde år 2000 fortsatte den i USA med lansering av många nya serier.

Introduktion

Kiosk-litteraturen har i Sverige dominerats av översatta texter, huvudsakligen hämtade från engelskspråkiga områden (Nilsson & Myrman 2013). Bara inom västerngenren har ca 3.300 titlar översatts av drygt 230 olika översättare (Nilsson & Myrman 2014a). Inom det vetenskapliga fältet "translation studies" urskiljde Holmes (1972) tidigt en deskriptiv gren, i sin tur omfattande en mer funktionsorienterad del, idag benämnd "sociology of translation" (Zheng 2017). En viktig fråga för denna inriktning formulerade Holmes (1972) som "which texts were (and, often as important, were not) translated at certain time in a certain place"?

Urvalet av romantexter inom spänningslitteraturen som översatts och getts ut på svenska kan kategoriseras på en rad olika sätt, t.ex. baserat på länder, förlag, genrer och författare. Men här ämnar jag lägga fokus på översättningen av bokserier inom västerngenren, huvudsakligen motsvarande romansviter, dvs. grupper av romantexter sammanhållna av namn på författare och ledande karaktärer. För jämförelser av sådana seriers svenska översättningar med deras engelskspråkiga originalutgåvor ämnar jag tillämpa och även utveckla de tre i ett tidigare arbete urskiljda aspekterna urval, inbördes ordning och gruppering (Nilsson 2021a). Ett viktigt metodiskt steg framåt blir här att presentera index för kvantifiering av urval respektive inbördes ordning.

Bokserier

Inom litteraturen är "serie" ett ord med många olika innebörder. Ett försök att definiera begreppet gjordes av John Spiers i hans introduktion till första volymen av *The Culture of the Publisher's Series* från 2011.

A working definition thus identifies a series [...] as a set of uniform volumes with a distinctive look, often (but not always) uniformly priced, usually comprised of titles by different authors, sequentially unified as an artistic or intellectual project by an individual and specific character described in an accompanying 'blurb'. Usually (but not always) issued under a general collective title; sometimes (but not always)

numbered [...], with titles issued in succession and in relation to one another and being offered by the same publisher. [...] 'Series' is also used to mean a group of books by a single writer [Spiers 2011:23].

Tillämpat på kioskböcker kan "bokserie" beteckna två principiellt olika fenomen, en monografiserie eller en romansvit. Monografiserie är en biblioteksteknisk term med innebörden: "Ett antal självständiga objekt som utges i en i princip ändlös följd och sammanhålls av en gemensam titel; vanligen likformiga till utseendet och oftast nummerade" (Bibliotekstjänst 1983). Romansvit avser ett antal romaner vilka publiceras som sammanhängande i en serie och/eller av författaren är avsedda att uppfattas som en serie, som regel med samma författarnamn och återkommande karaktärer. Lite förenklat kan man säga att monografiserien definieras av sitt utseende medan romansviten definieras av sitt innehåll. Det är ingalunda ovanligt med bokserier som samtidigt är både en monografiserie och en romansvit.

Jag har här valt att även låta grupper av två eller tre sammanhållna böcker falla in under begreppet "serie". Det finns annars särskilda benämningar på så korta serier, som "duology" och trilogi. Sequel får ofta beteckna en uppföljare, men relationen till serie är lite ambivalent.

När det gäller pocketbokserier har begreppet "blandad" använts med två olika betydelser, dels att en viss monografiserie innehåller romaner från olika kategorier som deckare och västern, och dels att en viss serie innehåller romaner av olika författare (Bild 1).

Bild 1. De svenska *Pingvin*-böckerna var en monografiserie som började som genreblandad redan 1950, men från och med nr 55 1952 övergick till att bli en författarblandad västernserie. På bilden nr 2, en deckare, till vänster, och nr 21, en västernbok, till höger.

Jag föreslår här en begreppsdistinktion där genreblandad ges den första betydelsen och med motsatsen genrespecifik. Den andra betydelsen föreslår jag benämns författarblandad med motsatsen författarspecifik. En bokserie i den senare kategorin är som regel även en romansvit, men behöver inte vara det.

Serier inom westerngenren

Inom westerngenren har jag registrerat 589 engelskspråkiga bokserier av typen romansvit, varav flertalet är amerikanska men även några från England och Australien ingår (Nilsson 2021b). Serierna har belagts med hjälp av Drew (1986) och Steve Myalls bloggposter *Series and Sequels* del 1-7 i bloggen *Western Fiction Review* (Myall 2020), och mina data avser så långt möjligt seriernas originalutgåvor. Tillsammans omfattar dessa serier 7317 titlar och antal titlar per serie varierar från 2 till 440. Vanligast är serier med tre böcker (133 st), medan serier med två och fyra böcker i materialet är 70 respektive 77 st (Bild 2).

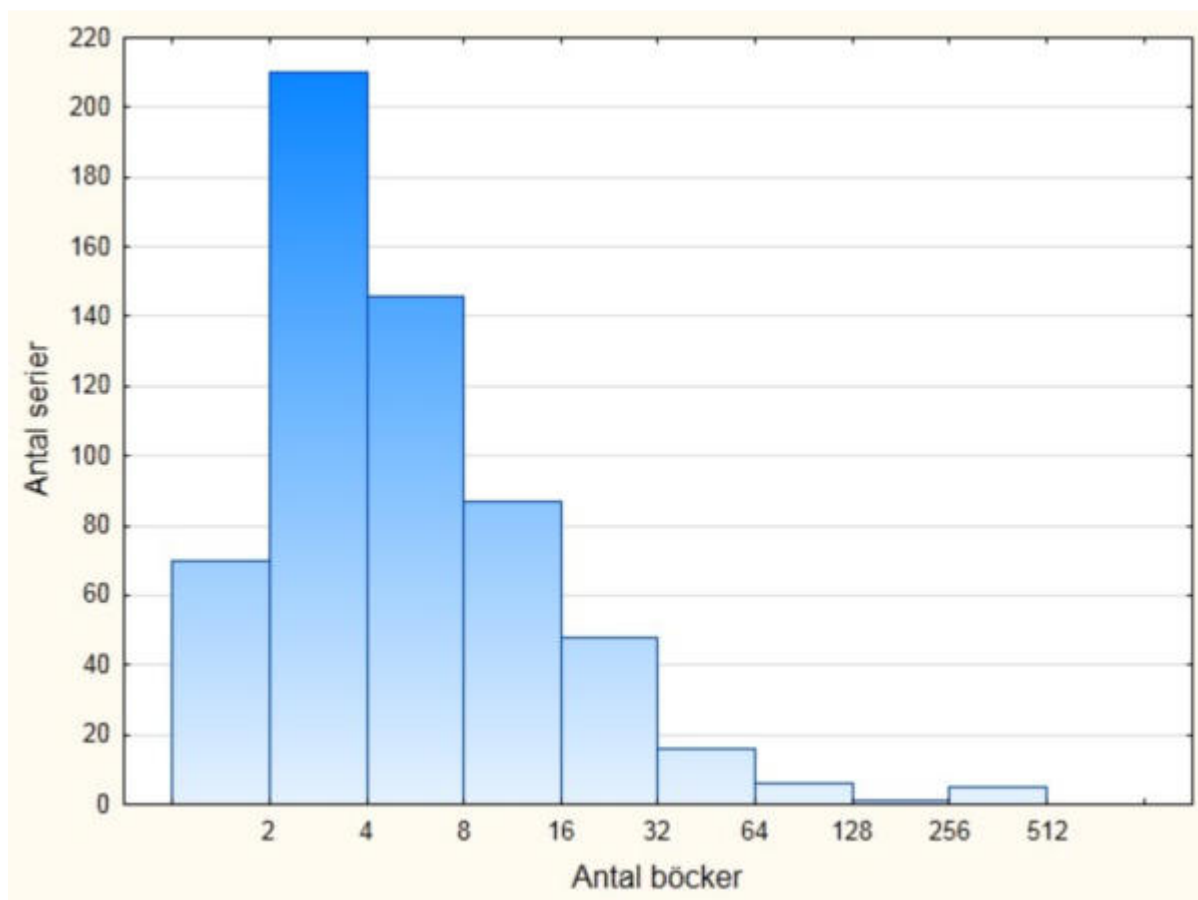

Bild 2. Antal böcker per romansvit avseende engelskspråkig westernpocket och inbundna böcker, totalt omfattande 589 serier tillsammans med 7317 titlar. Notera att x-axeln är logaritmisk.

Vid sidan av den australiska serien om *Larry and Stretch* med 440 titlar, utmärker sig även följande fyra amerikanska serier för sin uthållighet: *The Trailsman* (398), *Slocum* (430), *Longarm* (436) och *The Gunsmith* (439 titlar). De uthålligaste serierna gavs ut under en period kring 40 år, men hela 124 seriers utgivning skedde under två års tid och 54 under ett och samma år (Bild 3). Långvarigast var Ralph Hayes' serie *Buffalo Hunter* med elva titlar över 46 år.

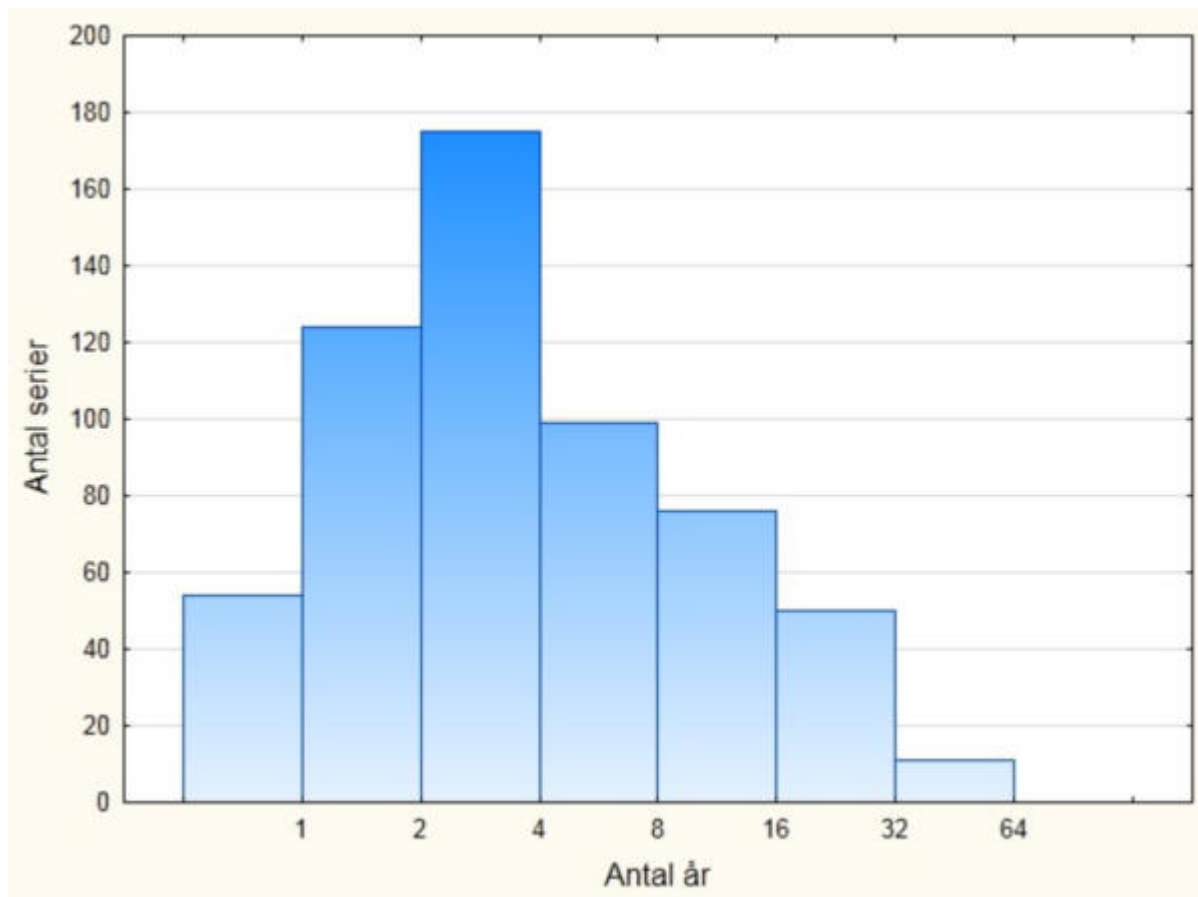

Bild 3. Utgivningslängd i år per romansvit avseende engelskspråkig westernpocket och inbundna böcker, totalt omfattande 589 serier tillsammans med 7317 titlar. Notera att x-axeln är logaritmisk.

Av de 589 originalserierna har 85 belagts som utgivna i svensk översättning i minst en bok (Bilaga 1). För att få ett mer representativt material har jag begränsat mina jämförelser till 295 originalserier utgivna mellan 1941 och 1989, varav 83 finns representerade i svensk översättning, motsvarande 28 procent. Även om antalet översatta serier ökade från 40- fram till 70-talet, så minskade andelen översatta serier kraftigt under samma period (Bild 4). Under 80-talet översattes endast fyra av 135 då startade serier. Trots att 273 serier startades från 90-talet fram till idag har inte en enda titel från någon av dem översatts till svenska. Det är tydligt att utgivningen i USA fortsatte efter det att westernpocket slutade att ges ut i Sverige. Den svenska utgivningen omfattade mot slutet endast *Bill & Ben*, trots att så många amerikanska serier fanns tillgängliga för översättning. Den vikande marknaden tillät tydligen inte någon introduktion av nya hjältar eller författare, utan man körde vidare med de säkra korten fram tills dess att inte det heller bar sig.

Tre nivåer av numrering

Bokserier kan vara numrerade eller onummerade. En numrering innebär en mer markerad gruppering av seriens titlar och tydliggör titlarnas inbördes ordning. När det gäller numrering av bokserier urskiljer jag tre olika nivåer: (1) utgåve-, (2) serie-, och (3) underserienummer. En viss numrerad utgåva kan ha en, två eller alla tre av dess nummertyper. Tillämpningen av dessa tre nivåer skiljer sig mellan USA och Europa. I USA fanns utgåvenumren med från början, medan dessa i Europa infördes först med ISBN-koderna i början av 70-talet (Nilsson & Myrman 2014b). Den europeiska utgivningen av kioskböcker använde från början endast serienummer och ”serie” avser här främst monografiserie.

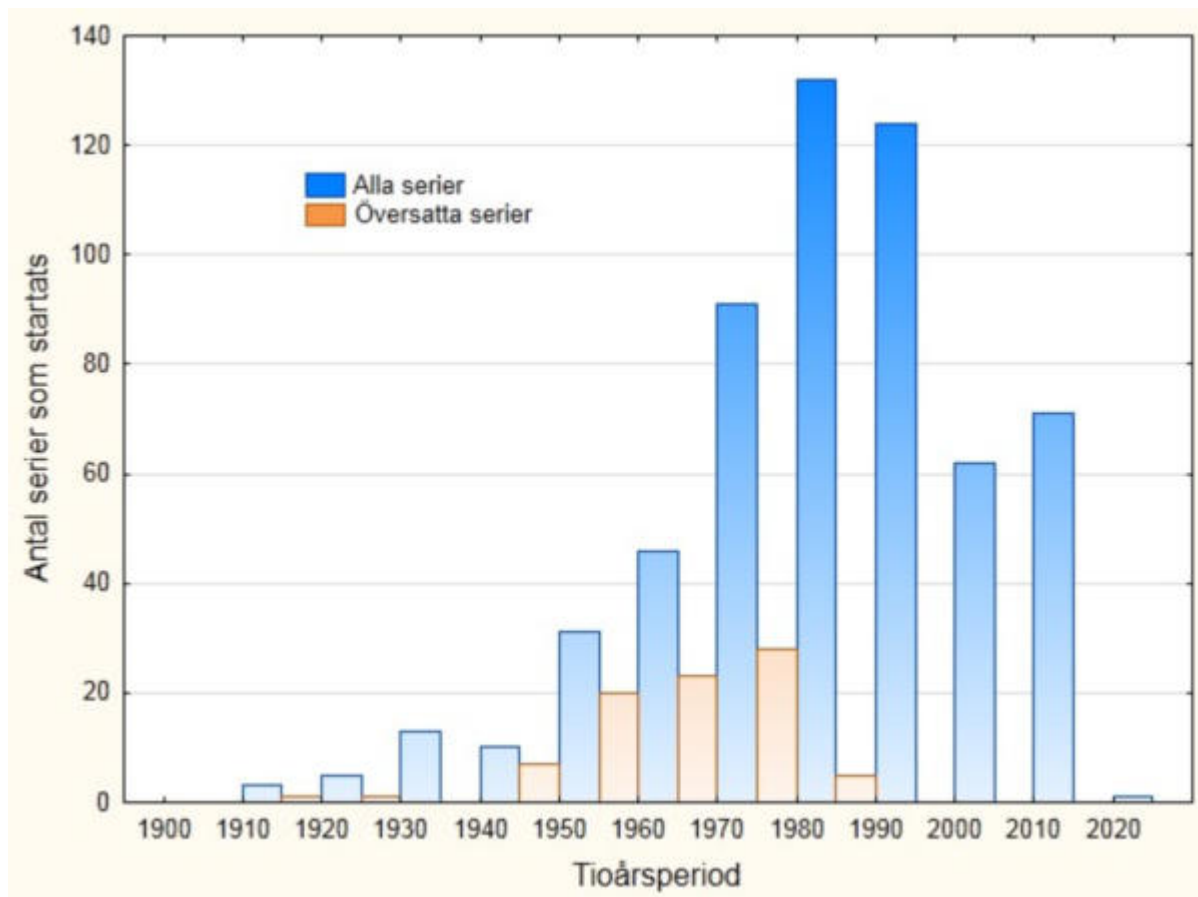

Bild 4. Antal engelskspråkiga romansviter inom westerngenren som börjat ges ut per tioårsperiod samt andelen av dem som helt eller delvis getts ut i svensk översättning.

Flertalet amerikanska förlag utgav redan från början alla sina respektive pocketböcker i en löpande nummerserie, dvs. med endast utgåvenumren. En eventuell uppdelning i separata nummerserier kunde baseras på olika prisklasser. De 9-siffriga SBN-koderna började användas i USA 1968 och ersattes kring 1974 av de 10-siffriga ISBN-numren. Övergången från SBN till ISBN innebär endast att "0" eller "1" lades till som prefix visande språkområdet. I såväl SBN som ISBN ingår före den enställiga avslutande kontrollsiffran en 1–6-siffrig "titelbeteckning" eller "publication element" motsvarande det jag valt att kalla utgåvenumret. I praktiken kunde alltså flertalet amerikanska pocketutgivare inkorporera sin redan befintliga utgåvenummering i de nya koderna, ett förfarande som hos vissa förlag resulterade i mindre glapp i nummerserierna. För till exempel Belmont Books innebär det att deras olika prislinjer B50, B60, B75 och B95 alla fick hoppa fram till 1.000 och därefter aldrig delar något nummer när SBN-koderna infördes i januari 1969. Detta antagande baseras på mina studier av hemsidan BookScans omslagsbilder med vidhängande utgåvenummer.

I USA hade alltså pocketböckerna redan från början ett löpande utgåvenummer avseende ett visst förlags hela utgivning, medan hos oss ett förlags utgivning var uppdelad i flera olika serier, var och en med sin egen nummering. Det var införandet av ISBN-koderna som hos oss gjorde att de förlagsspecifika löpnumren hamnade på böckerna, och i USA började man med nummerade bokserier i slutet av 60-talet. Några tidiga exempel är Towers serie om *Lassiter* (#1 42-968, 1968) och Belmonts serie om *Fargo* (#2 B60-1058, 1969). Resultatet blev att böcker från båda kontinenterna kunde ha en kombination av ISBN-kodernas utgåvenummer och seriespecifika nummer, men med helt olika bakomliggande historia.

Nummer på underserienivån är lite ovanligare. De kan användas av ett förlag när en blandad bokserie omfattar tydliga underserier, som titlar av samma författare och/eller med samma återkommande karaktär. Mitt bästa exempel gäller norska Bladkompaniets långkörare *Stjerneserien* (1939–2000, nr 1–2.560), med numrerade underserier som *McAllister/Chisholm* med 128 titlar och även *Morgan Kane* från och med 1972 då ISBN-numren infördes. Böckerna i dessa underserier har alltså nummer från alla tre nivåerna (Bild 5). Svenska Wahlströms numrering av sina underserier var mer diskret, då den endast framgick av texten på pärmens baksida, och inte alltid var konsekvent genomförd.

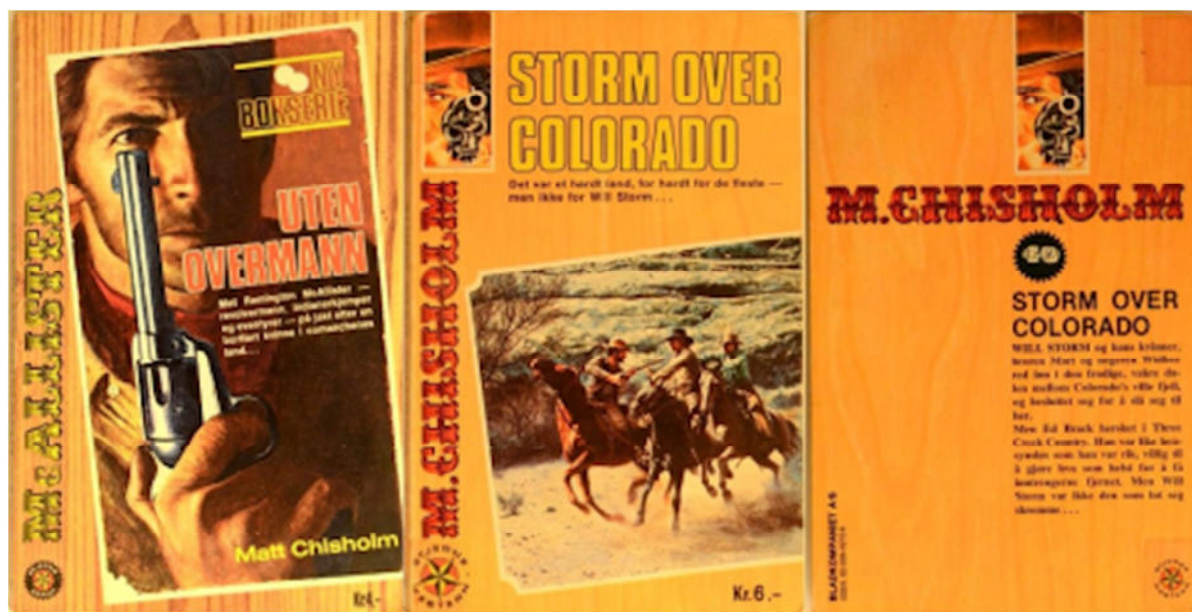

Bild 5. Den norska *Stjerneserien* innehåller några tydligt numrerade underserier varav den med texter av M. Chisholm är en. Dessa böcker har alltså tre olika nummer, avseende utgåve-, serie- och underserienummer. Till vänster framsidan på bok nr 473 i serien och den första i underserien. Till höger fram- och baksida på bok nr 579 i serien och nr 40 i underserien.

Urval, inbördes ordning och gruppering

För jämförelser av seriers svenska översättningar med deras engelskspråkiga originalutgåvor har jag tidigare introducerat de tre aspekterna: urval, inbördes ordning och gruppering (Nilsson 2021a). De tre aspekterna studerades här i 38 av de 83 helt eller delvis översatta serierna (Bilaga 1). Bortfallet gäller främst serier med alltför få översatta böcker eller med besvärande hög svårighetsgrad i att fastställa utgivningsordningen.

Urval

När det gäller urval inom serierna är det 20 serier för vilka alla originaltitlar givits ut i svensk översättning. Tretton av dessa avser serier med endast två till fyra titlar. Därefter följer *Kent-sagan* med åtta titlar, *Ryder* med nio och *Hart the Regulator* med tio. De fyra med flest titlar i denna kategori är *Lando* med 20, *Fargo* med 23, *Jim & Jeff* med 36 och *Bill & Ben* med hela 440. Av *Morgan Kane*, utgiven på norska i original, finns betydligt fler titlar på svenska än på engelska. Då ett antal titlar av såväl *Bill & Ben* som *Lando* till synes översatts till svenska direkt från manuskript utan tidigare engelskspråkig publicering kan även dessa båda serier ha fler titlar utgivna på svenska än på engelska (Nilsson & Pettersen 2016).

Kent-sagan utgör något av ett specialfall då det amerikanska originalet *Bicentennials* åtta volymer i svensk översättning blivit till 17, beroende på att man delat upp originalböckerna i

två eller tre böcker vardera på svenska. Den svenska utgivningen var samordnad med den i Danmark, Finland och Norge, med samma omslagsbilder av spanjoren Sebastia Boada Domenech. Även Wahlströms serie *McAllister*, med 38 titlar mellan åren 1970 och 1976, uppvisar intressanta särdrag. Endast de 13 första titlarna är översatta från Peter Watts' engelska originalserie, medan de 16 sista titlarna är nyskrivna av svenska författare. Mest uppseendeväckande är ändå seriens böcker nr 14–22 som innehåller översatta texter av australiensiska författare, i Sverige till synes redigerade till att ha McAllister som huvudkaraktär. Till exempel i bok nr 15 *McAllister i dödens dal* av Shad Denver med originaltiteln *Hold it Mister!* har hjälten namn ändras från Clem Berry till McAllister. Sätten att förlänga populära översatta serier när originalen tryter har tydligen varit många.

Urvalets fördelning över originalserier med olika antal titlar är svår att kvantifiera pga den stora spridningen, från 2 till 440 titlar. Man kan ändå se en svag tendens till att andelen översatta titlar per serie minskar med seriens längd (Bild 6). Men spridningen är stor, och till exempel de båda längsta av de översatta serierna, *Bill & Ben* och *Slocum*, har översatts till 100 respektive 2,6 procent.

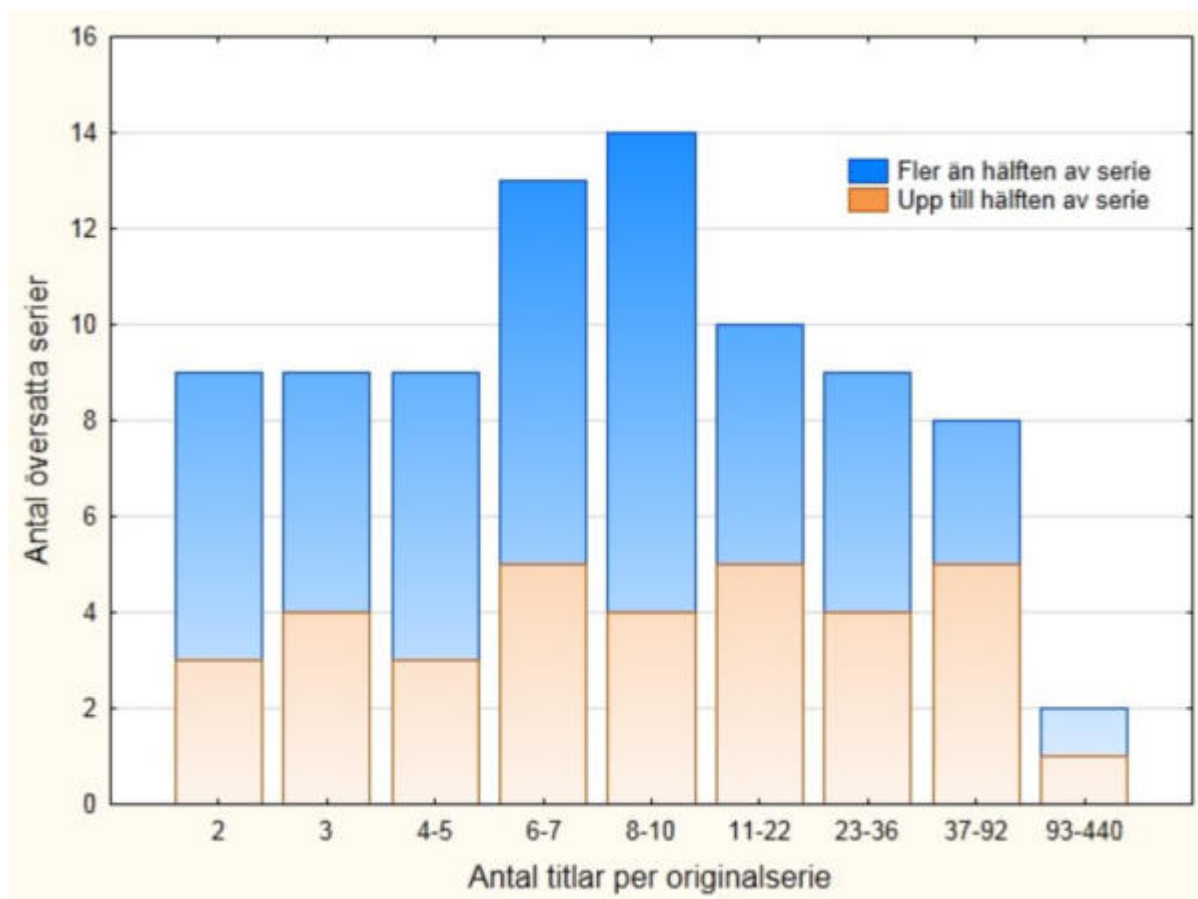

Bild 6. Andelen titlar som getts ut i svensk översättning i förhållande till originalseriernas totala antal titlar avseende engelskspråkiga romansviter inom westerngenren. Den lägre rödaktiga delen av stapeln visar antal översatta serier med 1–50 % av originalseriens titlar översatta, och den övre blå delen de med 51–100 % av titlarna översatta.

I syfte att erhålla ett kvantitativt mått på urval som inte överlappar med det som föreslås nedan för inbördes ordning föreslår jag att urval begränsas till att avse hur stor andel av originalserien som de översatta titlarna inte spänner över. I praktiken innebär detta att antalet originaltitlar utgivna efter den översatt med högst nummer i ordningen divideras med seriens

totala antal originaltitlar. Detta förfarande resulterar i en kvot som går från noll i de fall även seriens sista titel översatts och närmar sig ett när endast seriens inledande titlar översatts. Detta urvalsindex avser därmed den relativa längden av den svans av översatta titlar som ofta återfinns i slutet av en originalserie, samtidigt som det nedan beskrivna måttet på inbördes ordning beräknas utifrån originalseriens titlar fram till och med den översatta med högst nummer i originalserien.

Applicerat på de 38 studerade serierna har detta urvalsindex värdet noll för 14 serier. Det högsta värdet, 0,95, återfinns hos *Slocum* med titel nr 23 som den högsta översatta och totalt 430 titlar i originalserien. *Buckskin* och *Sundance* är två andra serier med höga urvalsindex (Bilaga 1).

Inbördes ordning

Nio av de 38 serierna kombinerar en fullständig återutgivning med bevarad inbördes ordning. I strikt mening är *Fargo* med sina 23 titlar den längsta serien med bevarad inbördes ordning. Den gick i Sverige som icke numrerad underserie i Wahlströms pocketserie *Kaliber 45*. Även de tio titlarna i *Hart the Regulator* utgavs i svensk översättning i originalordning. Den började som onumrerad underserie till Wahlströms pocketserie *Mustang*, men flyttades över till *Bästa Västern* efter det att Wennerbergs kring 1982 fått överta konkurrentens västernserier.

Ovan nämnda romansvit *Kent-sagan* följer i svensk översättning samma inbördes ordning som originalet, även om åtta böcker genom uppdelning blivit 17. Winthers svenska utgåva av den nio titlar långa serien om *Ryder* är komplett och utgiven i den ursprungliga ordningsföljden. När det gäller korta romansviter omfattande endast fyra titlar är följande kompletta och utgivna i den ursprungliga ordningsföljden: *Clayburn*, *Gunsmoke*, *Hawk* (aka *Web Steele*) och *The Loner*.

Vi har även en rad serier som exakt reproducerar den ursprungliga ordningsföljden, men som avslutas i förtid. Den längsta serien av den typen är *Wagons West* (sv. *Så vanns en kontinent*) med 18 av totalt 24 titlar. Ett annat bra exempel är *Easy Company* (sv. *Utpost 9*) med 16 av ursprungligen 31 titlar i god ordning. I strikt mening handlar detta förstas om urval, men i och med att de översatta titlarnas ordning är och förblir okänd kvarstår ändå en osäkerhet jämfört med om de faktiskt hade getts ut i rätt ordning.

Ett sätt att kvantifiera den översatta seriens grad av avvikelse från originalet när det gäller titlarnas inbördes ordning är att beräkna det minsta möjliga antalet predefinierade händelser som krävs för att beskriva den samlade avvikelsen. Följande två steg eller händelser ser jag som möjliga: (x) hoppa över en titel, (<) förskjuta, dvs. tidigare- eller senarelägga en titel. Att två närliggande titlar kastats om kan valfritt ses som en tidigare- eller senareläggning. Beräkningen bör avse alla originaltitlar fram till den med högst nummer som översatts. Då antal steg är beroende av såväl antal originaltitlar fram till den sista översatta som antal översatta titlar vore det önskvärt att relatera detta mått till något slags värsta scenario. Det maximala antalet överhoppade titlar är lika med differensen mellan antalet originaltitlar och antalet översatta titlar. Det maximala antalet förskjutna titlar är lika med antalet översatta titlar minus en. Därmed är det maximala antalet steg lika med antalet originaltitlar minus en. Kvoten mellan det observerade och maximala antalet steg blir därmed ett mått på grad av avvikelse, med värdet noll som bäst och ett som sämst.

Ett exempel på att en titel hoppas över kan ses i Awards serie om *Mannen utan namn* baserad på Clint Eastwoods västernfilmer. Den femte boken i serien *A Fistful of Dollars*, som endast

gavs ut av Tandem i England, är överhoppad i Wahlströms utgivning som underserie till Sheriff. *Benedict & Brazos* med alla sina 36 titlar översatta uppvisar endast en avvikelse, nämligen att den andra och tredje boken bytt plats i översättningen (Nilsson 2020). En enda titels förskjutning framåt i serien kan ses i den svenska utgåvan av J.T. Edsons *Rockabye County* där den tredje titeln hamnat sist av de sju (av totalt tio) böckerna.

Det finns även exempel på att en serie i översättning inleds i god ordning för att senare samla på sig avvikelser. De 23 av totalt 49 böckerna om *Edge* följde den ursprungliga utgivningen fram till och med nionde boken som underserie till *Kaliber 45*, varefter tionde boken hoppades över och två par kastats om. Efter flera överhoppade titlar kom den ursprungliga titeln nr 30 att bli den sista svenska boken i serien. Den totala avvikelsen för *Edge* kan beräknas till 9 steg och summeras som: 10 21 24 26 27 28 29x 12 20<, dvs. sju överhoppningar och två tidigareläggningar. Graden av avvikelse blir då 9/29, dvs. 0,31.

Även *Slocum* med elva av 430 titlar översatta, varav den sista är nummer 23, uppvisar många avvikelser. Märkligt är att serien i översättning inleds med bok nr 4 och 8. Den totala avvikelsen för *Slocum* kan beräknas till 14 steg och summeras som: 3 5 7 9 12 14 15 18 19 20 21 22x 6 7 8<, dvs. tolv överhoppningar och tre tidigareläggningar. Graden av avvikelse blir därmed 15/23, dvs. 0,65.

Den största avvikelsen från originalets inbördes ordning uppvisar Matt Chisholms romansvit om ranchfamiljen *Storm* med ett index på hela 0,89 (Bilaga 1). De tre av seriens totalt nio böcker som översatts har utgetts i bakvänd ordning och dessutom med seriens sista titel som första bok på svenska (Nilsson 2021a).

Gruppering

Gruppering som serieaspekt avser de attribut som visar att böckerna i en serie bildar en sammanhållen enhet. För denna aspekt har jag valt att beskriva olika kategorier snarare än att göra ett försök till kvantifiering. En viktig grund för kategorisering är den seriemässiga, dvs. om seriens titlar utgivits i en separat monografiserie, bildar en underserie inom ramen för en författarblandad sådan, eller har spritts ut över två eller flera serier. Bland de 38 översatta serier jag studerat närmare återfinns en separat numrering av en romansvits titlar främst hos de som bildar en separat monografiserie, nämligen: *Buckskin*, *Cactus Jim*, *J.T. Edson (Rockabye County)*, *Jim & Jeff*, *Ryker*, *Sacketts*, *Sundance*, *Så vanns en kontinent* och *Utpost 9*. Förlagen har till synes begränsat sådana satsningar till inte alltför korta serier och kortast bland dessa är *J.T. Edson* med sju och *Ryker* med nio titlar översatta. Många kortare serier återfinns däremot ibland de 17 som i översättning utgivits som underserie till någon längre författarblandad serie (Bilaga 1). Dessa underserier saknar som regel egen numrering, och endast ett fåtal av dem har försetts med någon rubrik som binder dem samman. Det är främst de underserier som har koppling till populära TV-serier, som *Alias Smith & Jones*, *Gunsmoke* och *High Chaparral*, vars namn framhävts. Även de båda serierna om *Carmody* och *Fargo* har hjältarnas namn som rubriker, och den senare har även en egen numrering på pärmens baksida, som dock utgår i seriens senare del (Bild 7).

Bild 7. Pärmens framsida på tre svenska westernpocket: (vä) *Kaliber 45* nr 10 var även den tionde boken i underserien om *Fargo* vars namn framhävts, (mitt) *Sheriff* nr 120 ingick i underserien *Gunsmoke* som framgår av Matt Dillons ansikte och rubriken efter titeln, (hö) de nio böckerna i romansviten om *Ryder* (här nr 7) utgivna i en egen serie med originalseriens numrering och omslagsbilder bevarade.

Elva av de 38 närmare studerade serierna var i översättning utspridda på två eller tre olika, som regel författarblandade, serier. Flertalet av dem saknade sammanhållande attribut vid sidan av författarnamnet. För några av dem, som *Clayburn*, kunde hjälten och därmed originalseriens namn utgöra en del av titeln på några av böckerna och därmed stärka deras identitet. Den amerikanska sviten om Texas Rangern Jim Hatfield, utgiven av Pyramid Books 1951-1955 gavs hos oss först ut som del av den författarblandade långa serien *Pyramid*-böckerna, men flyttades sen först över till *En Texas-bok* och därefter till *Wild West*-böckerna samtidigt som hjälten fick byta namn till *Walt Slade* (Nilsson 2019a).

Slutord

En viss roman kan ingå i en rad olika sammanhang, varav romansviten är ett av de med högst upplösning. Högre än en viss författares hela produktion eller något visst förlags utgivning. Inom kiosklitteraturen har bokserier av olika slag haft en central plats i marknadsföringen, och många av dessa serier motsvarar romansviter av varierande längd. Även om kioskromanerna ofta kan karakteriseras som formelartade, dvs. ett slags upprepning av samma typ av berättelse med smärre variationer, visar mina studier av utvalda romansviter på närvaron av egenskaper som gör att de ingående titlarna tillsammans bildar en slags större enhet. De olika titlarna hålls samman av referenser till tidigare händelser liksom av nya fragment som bygger på bilden av de ledande karaktärernas levnadsöden och egenskaper (se t ex Nilsson 2019b & 2020).

Kiosklitteraturens romansviter kännetecknas bland annat av att de kan innehålla extremt många titlar och att författarens namn ofta är ett så kallat "house name", dvs. en förlagsspecifik pseudonym vilka ett flertal olika författare skriver under. Även om det är svårt att hitta jämförbara data, förefaller det mig helt klart som om romansviten som fenomen omfattar en större del av kiosklitteraturen än vad den gör av finlitteraturen. Kanske är det så

att säljmässiga fördelar kan uppnås genom att läsarna inte bara binds till en viss författare utan även till en fast uppsättning av karaktärer. Snabbskrivande författare med låga honorar gynnas säkert av att kunna återanvända samma karaktärer gång efter gång och därmed slippa arbetet med att skapa nya trovärdiga karaktärer till varje ny romantext.

I och med att många romansviter i översättning saknar grupperande element framstår de enstaka titlarna för köparen som oberoende romaner. Om dessutom endast ett mindre urval av originalseriens titlar översatts och dessa getts ut i en avvikande ordning finns det stor risk för att läsoplevelsen försämras. Men genom att kvantifiera urval och inbördes ordning för de översatta serierna har jag kunnat påvisa en stor variation i dessa aspekter. En serie som *Fargo* kan alltså läsas på svenska i hela sin omfattning med titlarna i rätt inbördes ordning, medan för *Slocums* del den svenska utgivningen endast omfattar en bråkdel av originalserien och med titlarna i oordning. Någonstans mellan dessa båda extremer hittar vi *Edge*. Helt klart har översatta romansviter hitintills förbisedda egenskaper som förtjänar att lyftas fram.

Mina nya index för urval och inbördes ordning uppvisar mycket likartade fördelningar när de appliceras på de 38 närmare studerade översatta romanserierna (Bild 8). Många serier uppvisar nollvärden för båda index, dvs. såväl originalseriernas antal titlar som deras inbördes ordning har bevarats intakt. Värden över noll uppvisar mer av en normalfördelning för båda index. Trots de båda indexens snarlika fördelningar är de inte alls korrelerade med varandra.

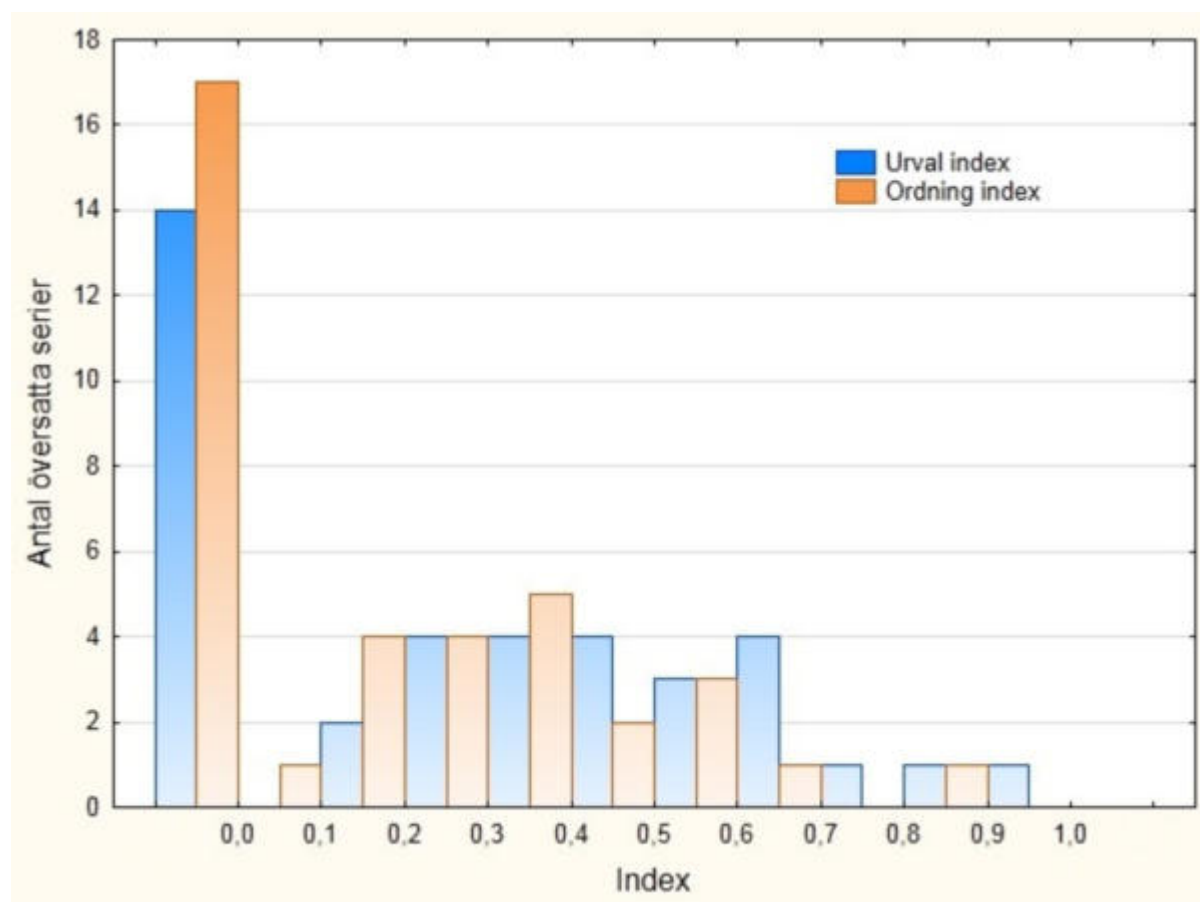

Bild 8. Histogram över index för urval och index för titlarnas inbördes ordning avseende 38 engelskspråkiga romansviter inom westerngenren och deras svenska översättningar. Värdet noll innebär att originalseriens samtliga titlar översatts respektive att de i översättning utgivits i samma inbördes ordning som originalen.

Min uppfattning är att andelen böcker som ingår i romansviter har ökat kraftigt med tiden inom populärlitteraturen. Det är ingen slump att det skapas nya sajter på nätet som försöker hjälpa läsarna att kunna ta del av bokserierna i rätt ordning, med exempel som bookseriesinorder.com och orderofbooks.com. Trenden omfattar helt säkert västernböckerna och det är lite av historiens paradox att mängder av nya romansviter drogs igång i genrens hemland USA samtidigt som den svenska utgivningen avslutades vid millennieskiftet med Australiens Bill & Ben som sista överlevande bokserie. I USA startas fortfarande nya serier med västernböcker i en jämn takt. Ta bara fenomenet William W. Johnstones 48 serier, varav 42 startat efter år 2000. Nya serier i författarens namn startas i en strid ström trots att han avled 2004, varefter en brorsdotter tagit över ruljangsen i en närmast industriell skala. Så nog finns det massor av texter att välja bland för den som tror att svenska översättningar går att sälja.

Källor

- Drew, Bernard A. (red.) 1986: Western series and sequels. A reference guide. New York: Garland.
- Holmes, J.S. 2000 (1972). The name and nature of translation studies, s. 172-185, i: L. Venuti (red.), The Translation Studies Reader. New York & London: Routledge.
- Myall, Steve, 2020: Series and Sequels. Western Fiction Review. <http://westernfictionreview.blogspot.com>.
- Nilsson, Anders N. 2019a: Med Walt Slade på jakt efter originalutgåvans dubbelnatur. [DAST Magazine 22 januari 2019](#).
- Nilsson, Anders N. 2019b: Cactus Jim som exempel på nordiskt kioskbookssamarbete. [DAST Magazine 15 april 2019](#).
- Nilsson, Anders N. 2020: Jim Brazos och Jeff Benedict – två bortglömda kioskbookshjältar i skuggan av Bill och Ben. [DAST Magazine 16 november 2020](#).
- Nilsson, Anders N. 2021a: Översatta bokseriers inbördes ordning, urval och gruppering. Exemplet Storm i brittisk västern. [DAST Magazine 13 januari 2021](#).
- Nilsson, Anders N. 2021b: Series of western novels in the English language. Opublicerad lista som kan erhållas fritt i digital form från författaren efter anmodan.
- Nilsson, Anders N. & Patrik Myrman, 2013: Populärpocketböcker inom västerngenren i Sverige – en kartläggning. [DAST Magazine 13 oktober 2013](#).
- Nilsson, Anders N. & Patrik Myrman, 2014a: Översättare av westernpocket till svenska – en kvantitativ analys. [DAST Magazine 21 december 2014](#).
- Nilsson, Anders N. & Patrik Myrman, 2014b: ISBN avslöjar westernpocket. [DAST Magazine 7 augusti 2014](#).
- Nilsson, Anders N. & Jan Pettersen, 2016: Translated Scandinavian paperback westerns considered first editions and first printings. Bear Alley 19 april 2016, <https://bearalley.blogspot.com>.
- SAB/DFI:s kommitté för deskriptiv katalogisering, 1983: Katalogiseringsregler för svenska bibliotek. Svensk översättning och bearbetning av Anglo-American cataloguing rules, second edition. Lund: Bibliotekstjänst.
- Spiers, John (red.) 2011: The Culture of the Publisher's Series, Volume One: Authors, Publishers and the Shaping of Taste. London: Palgrave Macmillan.
- Zheng, Jing, 2017: An Overview of Sociology of Translation: Past, Present and Future. International Journal of English Linguistics 7(4):28-32.

DAST Magazine 2021-03-29: Anders N. Nilsson: *Om romansviter och deras översättning och numrering som westernpocket*

BILAGA 1: Engelskspråkiga serier utgivna i svensk översättning

För varje serie ges följande information: Namn på serie (namn på huvudkaraktär) författare (tolkning av författarnamn) antal titlar (start-slutår); Sverige antal titlar (start-slutår) urvals-/ordningsindex grupperingskod namn på monografiserie(r). Asterisk före namnet betyder att serien ingår i de 38 närmare studerade serierna och det är bara dessa som försetts med urvals- och ordningsindex. Gruppering anges för svensk utgåva som: (F) fristående, (S) serie och (U) underserie.

Alamo (ibid) Arthur Moore 2 (1975-1978); SE 1 (1977-1977) Prärie

**Alias Smith and Jones* (Hannibal Hayes & Kid Curry) Brian Fox (= W. Todhunter Ballard) 6 (1971-1976); SE 4 (1973-1977) 0,33/0,25 U Wild West

**Amos Flagg* (ibid) Clay Randall (= Clifton Adams) 6 (1964-1969); SE 5 (1965-1976) 0,17/0,00 F Bullet Western, Prärie, Pyramid

**Benedict and Brazos* (Duke Benedict & Hank Brazos) E. Jefferson Clay (= Paul Wheelahan) 36 (1971-1977); SE 36 (1976-1980) 0,00/0,03 S Jim & Jeff

**Bicentennial* [aka *Kent Family Chronicles*] (Kent family) John Jakes (= John William Jakes) 8 (1974-1980); SE 8 (1979-1981) 0,00/0,00 S Kent-sagan

Big Jim Rand (ibid) Marshall Grover (= Leonard F. Meares) 70 (1964-1972); SE 62 (1966-1972) S Big Jim

Blade (ibid) Matt Chisholm (= Peter Christopher Watts) 13 (1959-1981); SE 1 (1964-1964) Bravo

Bleak Creek (Cal Ware) Marshall Grover (= Leonard F. Meares) 11 (1960-1962); SE 6 (1963-1964) F Nyckelbok

Bonanza (Cartwright family) Multi-authored 7 (1960-1968); SE 1 (1961-1961) Silver Star

**Breed* (Azul) James A. Muir (= Angus Wells) 22 (1976-1985); SE 15 (1979-1987) 0,32/0,17 F Bästa Västern, Wild West

Buchanan (Tom Buchanan) Jonas Ward (= House name) 23 (1956-1986); SE 1 (1964-1964) Prärie

Buckshot McGee (Buck McKee & Tortilla Joe) Lee Floren 5 (1967-1979); SE 2 (1965-1975) F Longhorn, Prärie

**Buckskin* (Buckskin Frank Leslie & Lee Morgan) Multi-authored 42 (1984-1995); SE 6 (1991-1991) 0,86/0,00 S Buckskin

***Buffalo Hunter** (O'Brien) Ralph Hayes 12 (1970-2015); SE 5 (1971-1974) 0,50/0,00 F Wild West

***Cactus Clancy** (Jim "Cactus" Clancy) Stetson Cody (= Leonard R. Gribble) 23 (1949-1973); SE 18 (1963-1965) 0,22/0,35 S Cactus Jim, Prärie

Canavan (Johnny "Red" Canavan) Burt Arthur (= Herbert A. Shapiro) 6 (1946-1965); SE 2 (1962-1978) F Pyramid

Captain Apache (Cullah Burnett) S.E. Whitman 2 (1966-1966); SE 1 (1969-1969) Pyramid

***Carmody** (ibid) Peter McCurtin 6 (1971-1972); SE 3 (1971-1972) 0,50/0,60 U Sheriff

Charlie Gunnison (ibid) James Keene (= William Everett Cook) 2 (1960-1963); SE 2 (1963-1965) F Prärie, Pyramid

***Clayburn** (ibid) Al Conroy (= Marvin H. Albert) 4 (1961-1965); SE 4 (1962-1965) 0,00/0,00 U Mustang, Sheriff

***Cutler** (John Cutler) Multi-authored 6 (1972-1980); SE 2 (1973-1973) 0,67/0,00 U Kaliber 45

Dakota Bush (James "Dakota" Bush) Mitchell Dana (= Myron Danow) 6 (1972-1977); SE 1 (1973-1973) Wild West

Del Riot (*Del Riot*) Alan Schulberg 2 (1959-1959); SE 2 (1959-1961) F Nyckelbok

Doc Travis (ibid) Lou Cameron 3 (1975-1976); SE 1 (1978-1978) Sheriff

Drifter Morgan (ibid) Matt Weston (= Howard Pehrson) 2 (1970-1971); SE 1 (1972-1972) Kaliber 45

***Easy Company** (ibid) John Wesley Howard (= House name) 31 (1981-1983); SE 16 (1982-1984) 0,48/0,00 S Utpost 9

***Edge** (Josiah C. Hedges) George G. Gilman (= House name) 49 (1972-1985); SE 23 (1972-1980) 0,53/0,31 F Kaliber 45

***Fargo** (Neal Fargo) John Benteen (= Ben Haas) 23 (1969-1977); SE 23 (1970-1978) 0,00/0,00 U Kaliber 45

Flintridge Cohill (ibid) James Warner Bellah 3 (1950-1959); SE 2 (1963-1968) F Prärie

***Frank Angel** (Frank Warner Angel) Frederick H. Christian (= Frederick Nolan) 9 (1972-1976); SE 4 (1975-1978) 0,56/0,25 F Prärie, Pyramid, Wild West

***Gunslinger** (John W. Ryker) Charles C. Garrett (= House name) 10 (1977-1981); SE 6 (1980-1982) 0,40/0,14 F Kaliber 45, Mustang, Walter Colt

***Gunsmoke** (Matt Dillon) Jackson Flynn (= House name) 4 (1974-1975); SE 4 (1975-1976) 0,00/0,00 U Sheriff

***Hart the Regulator** (Wes Hart) John B. Harvey 10 (1980-1982); SE 10 (1981-1986) 0,00/0,00 F Bästa Västern, Mustang

Hashknife Hartley (ibid) W.C. Tuttle 15 (1925-1948); SE 3 (1951-1960) F Jaguar, Pyramid

***Hawk** (Web Steele) Bret Sanders 4 (1973-1974); SE 4 (1975-1977) 0,00/0,00 F Kaliber 45

***High Chaparral** (High Chaparral ranch) Wayne Sotona (= Burt Arthur) 4 (1968-1968); SE 4 (1969-1969) 0,00/0,50 U Nyckelbok

Hodge (Ben Hodge) Matt Chisholm (= Peter Christopher Watts) 3 (1958-1959); SE 3 (1963-1963) F Bravo, Pingvin

Jefferson Hewitt (ibid) John Reese 10 (1973-1980); SE 2 (1978-1981) F Pyramid

Jeremy Six (ibid) Brian Wynne (= Brian Garfield) 9 (1964-1969); SE 6 (1966-1972) F Nyckelbok, Prärie, Pyramid

Jim Bannister (ibid) D.B. Newton (= Dwight Bennett Newton) 11 (1962-1977); SE 2 (1966-1967) F Nyckelbok

Jim Hatfield [1] (ibid) Jackson Cole (= House name) 74 (1967-1976); SE 5 (1965-1968) F Walt Slade

***Jim Hatfield** [2] (ibid) Jackson Cole (= A. Leslie Scott) 20 (1950-1955); SE 19 (1956-1962) 0,00/0,60 S Pyramid, Texasbok, Wild West-bok

***Jim Steel** (ibid) Chet Cunningham 6 (1972-1981); SE 3 (1982-1985) 0,50/0,25 F Kaliber 45, Mustang

John Lincoln Deadlight (ibid) Duke Montana (= Richard Conroy) 7 (1952-1953); SE 6 (1957-1958) F Pingvin

***John Mosby** (ibid) Ray Hogan 8 (1960-1966); SE 6 (1962-1967) 0,00/0,38 F Mustang, Pyramid

Johnny Ross (ibid) Dave Waldo (= D. Waldo Clarke) 3 (1961-1968); SE 1 (1964-1964) Silver Star

***Jubal Cade** (ibid) Charles R. Pike (= House name) 22 (1974-1983); SE 8 (1975-1979) 0,64/0,00 F Sheriff

Kane (Kane Richards) Lee Frank 3 (1971-1975); SE 1 (1976-1976) Mustang

Lando (Brad Lando) Tex Kirby (= John Stephen Glasby) 20 (1971-1972); SE 20 (1969-1976) U Mustang

Larry and Stretch (Larry Valentine & Stretch Emerson) Marshall Grover (= Leonard F. Meares) 440 (1958-1980); SE 444 (1962-2000) S Bill & Ben

Lassiter [1] (ibid) Zane Grey 2 (1912-1915); SE 1 (1969-1969) F Topp Wild West

***Lassiter** [2] (ibid) Jack Slade (= House name) 29 (1968-1981); SE 11 (1969-1978) 0,62/0,58 U Mustang, Nyckelbok

***Lee Kershaw, Manhunter** (ibid) Gordon D. Shirreffs 7 (1969-1977); SE 4 (1970-1975) 0,33/0,00 F Prärie, Pyramid, Sheriff

Link Murlee (ibid) Mark Donovan 12 (1953-1954); SE 3 (1956-1957) F Pyramid

***Loner, The** (Harry Keel) Robert L. Trimnell 4 (1974-1976); SE 4 (1976-1978) 0,00/0,00 F Wild West

***Man With No Name, The** (ibid) Multi-authored 8 (1967-1973); SE 7 (1968-1974) 0,00/0,13 F Sheriff

McAllister (Remington McAllister) Matt Chisholm (= Peter Christopher Watts) 38 (1963-1981); SE 17 (1962-1972) S Bravo, McAllister, Pingvin, Prärie

Morgan Kane (ibid) Louis Masterson (= Kjell Hallbing) 41 (1971-1979); SE 75 (1971-1980) S Morgan Kane

Mustang Marshal (ibid) Burt Arthur (= Herbert A. Shappiro) 3 (1941-1942); SE 2 (1976-1979) F Prärie, Pyramid

Pinetop Jones (ibid) Bret Harding (= Jack Trevor Story) 9 (1953-1954); SE 5 (1965-1966) F Bravo, Pingvin

Reese Emory (ibid) W.M Stokoe (= William Milne Stokoe) 2 (1955-1959); SE 2 (1959-1960) F Pingvin

***Rockabye County** (Brad Counter & Alice Fayde) J.T. Edson 10 (1968-1989); SE 7 (1973-1974) 0,30/0,14 S J.T. Edson

Roger Cooke (ibid) John L. Shelley 2 (1960-1970); SE 2 (1962-1971) F Pyramid

Rostron Outfit (ibid) Dean Morgan (= Graham Fisher) 7 (1952-1952); SE 4 (1958-1960) F Pingvin

Rowdy Dow (ibid) Norman A. Fox 4 (1946-1950); SE 3 (1958-1959) F Pyramid

***Ryder** (Andrew Ryder) Cole Weston (= Robert J. Randisi) 9 (1987-1987); SE 9 (1989-1990) 0,00/0,00 S Ryder

Sabata (ibid) Brian Fox (= W. Todhunter Ballard) 2 (1970-1972); SE 2 (1971-1974) F Sheriff

****Sacketts*** (Sackett clan) Louis L'Amour 19 (1960-1997); SE 17 (1962-1991) 0,11/0,28 S Louis L'Amour, Sacketts, et al.

Shawn Starbuck (ibid) Ray Hogan 24 (1970-1977); SE 6 (1973-1975) F Prärie, Pyramid

Shotgunner, The (Dan Ruick) Ray Hogan 2 (1960-1962); SE 2 (1960-1963) F Mustang, Pyramid

Silvertip (Arizona Jim Silver) Max Brand (= Frederick Faust) 8 (1942-1945); SE 7 (1949-1976) S Max Brand, Lindqvist Pocket

Slattery (Tom Slattery) Steven C. Lawrence 8 (1961-1977); SE 1 (1975-1975) Wild West

Slaughter and Son (Bert & Ben Slaughter) E.B. Majors 3 (1985-1985); SE 1 (1987-1987) Bästa Västern

****Slocum*** (ibid) Jake Logan (= House name) 430 (1975-2014); SE 11 (1977-1982) 0,95/0,65 F Wild West

Spur (Sam Spur) Cy James (= Peter Christopher Watts) 6 (1969-1971); SE 2 (1963-1966) F Bravo

****Steele*** (Adam Steele) George G. Gilman (= Terry Harknett) 31 (1974-1982); SE 12 (1974-1981) 0,61/0,40 F Wild West

****Storm*** (Storm family) Matt Chisholm (= Peter Christopher Watts) 9 (1970-1973); SE 3 (1977-1977) 0,00/0,89 F Mustang

****Sundance*** (Jim Sundance) Multi-authored 43 (1974-1982); SE 11 (1974-1975) 0,74/0,50 S Sundance

Tall Man, The (Ben Allison) Clay Fisher (= Henry Wilson Allen) 5 (1954-1974); SE 2 (1975-1977) F Punktvästern, Pyramid

Tom Carey (ibid) Irving A. Greenfield 3 (1972-1974); SE 3 (1973-1975) U Kaliber 45, Wild West

****Wagons West*** (mix of characters) Dana Fuller Ross (= Noel Bertram Gerson) 24 (1978-1989); SE 18 (1984-1987) 0,25/0,00 S Så vanns en kontinent

Walt Slade (ibid) Bradford Scott (= A. Leslie Scott) 92 (1956-1973); SE 78 (1960-1971) S Texasbok, Walt Slade, Wild West-bok

****Vengeance Seeker, The*** (Wolf Caulder) Will C. Knott 4 (1975-1977); SE 3 (1976-1977) 0,25/0,00 F Sheriff

****Whiskey Smith*** (mix of characters) Eric Allen 5 (1967-1979); SE 2 (1971-1974) F Prärie

Wyoming Jones (ibid) Richard Telfair (= Richard Jessup) 3 (1958-1958); SE 2 (1966-1966) 0,60/0,33 F Mustang